

basisschool
Piet Hein

Themanieuwsbrief 3

februari 2023

Passend onderwijs: ook voor wie meer uitdaging nodig heeft

Net als alle basisscholen heeft de Piet Hein de opdracht van de overheid om passend onderwijs te bieden. Dat betekent: extra ondersteuning voor kinderen die dat nodig hebben. Andersom zijn er ook kinderen die gebaat zijn bij extra uitdaging. Hoe je deze leerlingen herkent en begeleidt, dat vertellen leerkrachten Marion (4a) en Leon (6b). Zij volgden hiervoor een speciale opleiding, zetten de pasklas en verrijkingsklas op en leren hun collega's met andere ogen kijken naar alle leerlingen.

Allereerst: wat verstaan we onder “passend en uitdagend onderwijs”?

Marion: “Laat ik beginnen met het ‘gewoon’ onderwijs: in de klas werken we altijd op drie niveaus. Sommige kinderen kunnen na de uitleg meteen zelfstandig aan de slag, anderen hebben meer instructie nodig. Daar spelen we dus al standaard op in met onze manier van lesgeven. Kinderen die meer ondersteuning nodig hebben dan we in de klas kunnen geven, krijgen bij de Piet Hein *remedial teaching* (RT). Zij krijgen in kleine groepjes meer intensieve begeleiding bij rekenen of lezen.

Aan de andere kant zijn er leerlingen die meer uitdaging nodig hebben dan we in de klas, met de methodes waarmee we werken, kunnen bieden. Voor deze kinderen uit de groepen 3 en 4 is er sinds 2018 de pasklas. Daarnaast is er een verrijkingsklas voor de groepen 5 tot en met 8. Leon begeleidt daarin de groepen 7 en 8, ik de groepen 5 en 6. Net als RT is dit een vorm van passend onderwijs maar dan voor kinderen met andere behoeften. Behoeften die nog te vaak onderbelicht blijven; dat blijkt ook uit landelijke cijfers.”

Wie zijn de leerlingen die extra uitdaging nodig hebben?

Leon: “Belangrijk punt. Het beeld is vaak dat het gaat om een select groepje kinderen met een hoog IQ dat extra moeilijke stof krijgt. Maar als je alleen kijkt naar het cognitieve – kinderen die makkelijk leren en mooie resultaten halen – doe je een groep tekort. Je moet kijken naar zijnskenmerken en dat is natuurlijk ingewikkelder. Meer- en hoogbegaafde kinderen hebben een andere manier van denken, meer *out of the box*. Ze hebben dingen snel door en maken grote leerstappen.

Maar dat verhaal kan ook een keerzijde hebben: ze raken gauw verveeld in de klas. Ze zijn eraan gewend alles goed te doen en als ze een fout maken, voelt het al snel als falen. En omdat zij alles al na één keer onthouden, leren ze niet leren.”

Marion: “Je haalt ze er niet zomaar uit door te kijken naar resultaten, want wat je vaak ziet is dat deze kinderen ‘onderpresteren’ – beter gezegd: niet laten zien wat bij hun ontwikkeling past. Uit verveling, of omdat ze niet goed in hun vel zitten. Vaak zie je ook dat ze door leeftijdgenoten niet begrepen worden, omdat ze abstracter denken en een ander soort humor hebben. Soms vallen ze buiten de groep of gaan ze zich afwijkend of ontwijkend gedragen.”

Leon: “Ze hebben dus niet per se, of niet alleen, moeilijker leerstof nodig. Deze kinderen staan voor andere uitdagingen: leren leren, fouten durven maken, doorzetten als iets mislukt, samenwerken terwijl je zelf een heel goed beeld in je hoofd hebt van hoe iets zou moeten.”

Wat kun je deze leerlingen bieden in de pasklas?

Marion: “Een moment in de week dat ze onder gelijkgestemden zijn, die tegen dezelfde dingen aanlopen en met wie ze hetzelfde kunnen oefenen. In de pasklas zitten nu dertien kinderen uit alle groepen 3 en 4 samen. Ik geef ze opdrachten waarbij het gaat om anders denken, samenwerken en reflecteren op wat ze doen. Een voorbeeld: ik heb ze laatst gevraagd om een knikkerbaan te bouwen. Ik wist stiekem al dat ze niet genoeg materiaal zouden hebben en daar ging het ook om: hoe zouden ze daarmee omgaan, hoe zouden ze hier als groep samen oplossingen voor verzinnen? Vooraf moest ieder kind zichzelf een score geven op ‘samenwerken’. Achteraf heb ik gevraagd of ze vonden dat die score klopte. En ik heb ze ook moeten beloven dat we de knikkerbaan nog een keer écht gaan bouwen, met genoeg materiaal. Maar ook dat: omgaan met iets dat niet gelukt is en begrijpen dat de oefening eigenlijk over iets anders ging, dat kunnen ze al goed. Dat is anders dan bij de meeste leeftijdgenoten.”

En in de verrijkingsklas?

Leon: “De verrijkingsklas organiseren we samen met twee andere scholen uit de ABSA-groep. Dat geeft in het begin al de uitdaging om met onbekenden om te leren gaan. We bieden geen lesstof, maar activiteiten en spelletjes waarmee de kinderen leren reflecteren op zichzelf en elkaar. We schotelen ze ‘leerkuilen’ voor: dingen die schuren, iets om tegenaan te lopen. Lastige puzzels en breinbrekers die hen uitdagen om door te gaan als het eerst mislukt. Het zijn lesjes in incasseren, in iets anders proberen, in falen en doorzetten. De leerlingen ervaren wat er dan gebeurt in henzelf. En vooral dat dat ook oké is, dat je niet overal goed in hoeft te zijn. Dat fouten maken niet betekent dat je faalt, maar dat je leert.”

Wat levert het de kinderen op in jullie ervaring?

Marion: "Dat ze zich beter gezien voelen. Dat ze anders mogen zijn, goed zijn zoals ze zijn."

Leon: "Veel van deze kinderen vinden school niet leuk of ronduit saai. Ik denk dat we hiermee een manier hebben om dat tegen te gaan."

De kinderen werken dus een aantal uren per week buiten hun eigen klas. Geeft dat geen 'uitzonderingspositie'?

Marion: "Het gebeurt hier op school geregeld dat kinderen buiten de klas werken: een groepje leest op de gang, een ander groepje gaat naar RT, nog een groepje gaat naar de pasklas. Voor de kinderen is dat niets bijzonders."

Leon: "Het ligt ook aan hoe je het uitlegt. Deze kinderen hebben een cognitief talent maar lopen weer tegen andere dingen aan, en daarom komen ze bij ons. Daar ben ik meer voorstander van dan van fulltime onderwijs voor meer- en hoogbegaafden. Onze visie is dat je van iedereen om je heen kunt leren: van een klasgenoot die minder goed kan lezen dan jij, kun je misschien wel goed leren samenwerken. Diversiteit is een verrijking op zich. Net als in de echte wereld."

Jullie hebben je hierin gespecialiseerd. Delen jullie die kennis met jullie collega's?

Marion: "Zeker. We hebben allebei een post-hbo-opleiding gevolgd die gericht is op onderwijs voor meer- en hoogbegaafde kinderen. Met de werkgroep Passend en uitdagend onderwijs brengen we dit onderwerp binnen de Piet Hein geregeld onder de aandacht. Dat hebben we ook weer gedaan tijdens de studiedag van het team, vorige maand. We hebben activiteiten laten zien die ze in de klas kunnen toepassen om kinderen op een andere manier uit te dagen, om 'stimulerend te signaleren'. Dat doe je bijvoorbeeld aan de hand van opdrachtenkaartjes, die je tussendoor als spelletje speelt in de klas. Op die manier kun je behoeften van kinderen signaleren die anders niet zouden opvallen. Het team vindt het leuk om hiermee aan de slag te gaan en iedereen ziet er de noodzaak van in."

Welke activiteiten kun je zoal doen met de hele klas?

Marion: "We werken met 'denksleutels', zoals: een antwoord geven waar de kinderen dan een passende vraag bij moeten verzinnen. Het is verrassend om te zien waar kinderen soms erg jong al mee komen. Een goede vraag formuleren is op zich best ingewikkeld: je moet het principe snappen en andersom kunnen denken. Op dezelfde manier werken we ook met 'combinatiesleutels' – 'wat heeft een auto met een wasmachine te maken?' – en met 'anders-gebruik-sleutels', zoals 'waar zou je een theekopje nog meer voor kunnen gebruiken'? Soms zie je dat een kind ineens 'aan gaat' bij dit soort opdrachten en een heel andere kant van zichzelf laat zien. Dat helpt ons de leerlingen te herkennen die behoefte hebben aan meer uitdagend onderwijs."

Wat willen jullie nog meer doen met de werkgroep op dit gebied?

Marion: “We hebben nu een aanbod voor kinderen vanaf groep 3. Dat willen we uitbreiden naar de kleutergroepen. Op deze leeftijd passen kinderen zich gemakkelijk aan en dat is niet altijd in hun voordeel. Een kind dat bijvoorbeeld al kan lezen, doet dat niet meer als ze ziet dat klasgenootjes daar nog niet mee bezig zijn. Juist kinderen die hun omgeving snel doorhebben, gaan zich gedragen naar wat ‘normaal’ is in de klas, ook als ze zelf al aan meer toe zijn. Dat zie je vooral bij meisjes. Zij zijn nog ondervertegenwoordigd in het extra uitdagend onderwijs en dat is gek, zeker als je kijkt naar het aandeel meisjes dat het beter doet op de middelbare school en in het hoger onderwijs. Het is dus belangrijk dat we als leerkrachten vroeg leren signaleren. En dat ouders het ook aangeven als hun kind thuis iets heel anders laat zien dan wat de leerkracht vaststelt in de klas.”

Je noemde al dat de behoeften van meer- en hoogbegaafde kinderen vaak onderbelicht blijven en dat dit ook het landelijk beeld is. Wat moet er veranderen?

Marion: “Er is kortgeleden een rapport verschenen over het aantal meer- en hoogbegaafde leerlingen dat thuis komt te zitten. De minister is zo geschrokken van die resultaten, dat het beleid is aangescherpt en het budget voor volgend jaar zelfs is verdubbeld. Het is heel goed dat er meer aandacht en ruimte voor komt. Met het grote tekort aan leerkrachten is het vaak al ingewikkeld om klassikaal onderwijs rond te krijgen, laat staan dat je aparte groepen kunt begeleiden. Bij de Piet Hein hebben we gelukkig ruimte in de formatie, waardoor we RT en uitdagend onderwijs kunnen faciliteren. In een ideale wereld wil je onderwijs op maat voor elke leerling gewoon in de klas bieden, maar dan vraag je wel heel veel van de leerkrachten. Ik ben blij dat wij het op deze manier als team voor elkaar krijgen.”

Meer weten

Meer informatie over passend onderwijs leest u op de website van de [Rijksoverheid](#). Heeft u vragen over ons aanbod, dan geven Marion en Leon van de werkgroep Passend en uitdagend onderwijs graag meer uitleg.

De themaniewsbrieven zijn een initiatief van het team van de Piet Hein om u te informeren over de onderwijskundige keuzes en het werk achter de schermen. Is er een onderwerp waar u meer over wilt lezen in een volgende themaniewsbrief? Uw suggesties en vragen zijn van harte welkom: jan.wegman@basisschoolpiethein.nl.